

УХВАЛЕНО
Протокол № 2 засідання Дорадчої групи експертів
від 04 грудня 2023 р.

Зі змінами,
затвердженими Протоколом № 10 засідання Дорадчої групи експертів
від 30 травня 2024 р.,
а також Протоколом № 18 засідання Дорадчої групи експертів
від 15 вересня 2025 р.

Методологія оцінювання моральних якостей і рівня компетентності у сфері права

Дорадчої групи експертів

Зміст

Стаття 1. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ	3
Стаття 2. КРИТЕРІЇ	3
Стаття 3. ЕТАПИ ОЦІНЮВАННЯ КРИТЕРІЮ ВИСОКИХ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ	7
Стаття 4. ЕТАПИ ОЦІНЮВАННЯ КРИТЕРІЮ ВИЗНАНОГО РІВНЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СФЕРІ ПРАВА	8
Стаття 5. РЕЙТИНГОВИЙ СПИСОК ОЦІНЕНИХ КАНДИДАТІВ	10
Стаття 6. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	11
Стаття 7. СПІВБЕСІДИ	12
Стаття 8. АРХІВУВАННЯ	13
Стаття 9. ВНЕСЕННЯ ЗМІН	13
Додаток: НЕПІДТВЕРДЖЕНІ СТАТКИ	13

Преамбула

Цю Методологію ухвалено відповідно до пункту 2 частини двадцять п'ятої статті 10² Закону України "Про Конституційний Суд України" (далі – "Закон").

Стаття 1. Визначення термінів

Терміни в цій Методології вживаються у розумінні статті 1 Положення про Дорадчу групу.

Стаття 2. Критерії

1. Критерій "високі моральні якості", передбачений статтею 10⁸ Закону, визначається Дорадчою групою при Оцінюванні через компоненти, які перераховані у пунктах а та б цієї частини нижче:

- а. "Доброчесність": Дорадча група вважає Кандидата таким, що відповідає компоненту доброчесності, якщо він є незалежним, чесним, неупередженим, непідкупним, сумлінним, дотримується етичних норм та демонструє бездоганну поведінку в професійній діяльності та особистому житті. Дорадча група розуміє ці терміни/показники таким чином:
 - i. Незалежність – самостійність у прийнятті рішень, здатність ухвалювати самостійні рішення в умовах тиску, що може здійснюватися в різних формах;
 - ii. Чесність – правдивість у професійній діяльності й повсякденному житті;
 - iii. Неупередженість – відсутність негативної або позитивної, заздалегідь сформованої суб'єктивної думки, відношення проти кого-, чого-небудь, здатність ухвалювати безсторонні, справедливі, об'єктивні рішення попри наявність симпатій, антипатій, суспільної думки;
 - iv. Сумлінність – старання, ретельне і відповідальне виконання своїх обов'язків, що свідчить про добросовісність професійної діяльності особи;
 - v. Кандидат не відповідає показнику незалежності, чесності, неупередженості, сумлінності, зокрема, у разі наявності обґрунтованих сумнівів, що такий Кандидат, перебуваючи на теперішній або будь-якій попередній посаді діяв відповідно до вимог законодавства, правил професійної етики (вимог академічної доброчесності), інших етичних норм щодо незалежності, чесності, неупередженості, сумлінності;

- vi. Непідкупність – здатність бути стійким та безкорисливим у протидії матеріальному та іншим формам впливу під час прийняття рішень. Кандидат не відповідає показнику непідкупності, якщо він вчиняв корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією, порушував інші антикорупційні обмеження та зобов'язання;
 - vii. Дотримання етичних норм та прояв бездоганної поведінки в професійній діяльності та особистому житті – неухильне дотримання особою професійних етичних та загальновизнаних моральних правил поведінки, як під час здійснення професійної діяльності, так і поза її межами, що формує довіру суспільства до такої особи. Кандидат не відповідає показнику дотримання етичних норм, зокрема, у разі наявності обґрунтованих сумнівів, що такий Кандидат, перебуваючи на теперішній або будь-якій попередній посаді, діяв відповідно до правил професійної етики, доброчесної поведінки та інших етичних норм;
 - viii. Кандидат не відповідає показнику дотримання бездоганної поведінки в професійній діяльності та особистому житті, якщо він вчиняв будь-які неналежні дії або веде спосіб життя, що робить його недостойним займати посаду судді Конституційного Суду України, може завдати шкоди авторитету Конституційного Суду України або викликає обґрунтовані сумніви щодо того, чи відповідатиме (відповідає) такий Кандидат етичним стандартам, включаючи утримання від будь-яких проявів дискримінації як визначено у статті 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статті 1 Закону України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”;
 - ix. Не лише наявність, але і видимість або сприйняття доброчесності Кандидата з боку об'єктивного спостерігача ураховуються Дорадчою групою відповідно до міжнародних стандартів при Оцінюванні.
- b. “Законність джерел походження майна”, “відповідність рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам”, “відповідність способу життя кандидата його статусу”:
- i. Джерела походження майна Кандидата є законними, рівень життя Кандидата або членів його сім'ї відповідає їхнім задекларованим та законним доходам, а спосіб життя Кандидата відповідає його статусу, якщо відсутні обґрунтовані сумніви в протилежному;

- ii. Поняття “член сім’ї” застосовується у розумінні Закону України “Про запобігання корупції”;
 - iii. Дорадча група може брати до уваги статки “близьких осіб” у розумінні Закону України “Про запобігання корупції”, якщо є ознаки того, що вони пов’язані з доходами, майном або способом життя Кандидата або членів його сім’ї;
 - iv. Не вважається законним дохід, що не був задекларований в органах державної влади згідно з вимогами законодавства або був задекларований, проте стосовно якого є обґрунтовані сумніви, що він був, зокрема, інструментом чи результатом законної або задекларованої діяльності;
 - v. Якщо Кандидат безоплатно набув майно у власність, володіння чи користування, попередній власник (у випадку передання майна у володіння чи користування – теперішній власник), який надав таке майно, повинен зробити це із законного доходу, включаючи, але не обмежуючись випадками, коли таким попереднім власником є близька особа;
 - vi. При оцінюванні відповідності рівня життя задекларованим законним доходам Дорадча група може, серед іншого, використовувати метод встановлення непідтверджених статків, визначений у Додатку.
2. При Оцінюванні відповідності критерію високих моральних якостей Дорадча група може брати до уваги серйозність або тяжкість, сукупність обставин і наявність умислу в будь-якому порушенні доброчесності, а в разі незначних порушень – чи пройшло достатньо часу без подальших повторних порушень. При встановленні тяжкості порушення Дорадча група братиме до уваги всі обставини, що включають, але не обмежуються такими:
- a. чи було це порушення одиничним випадком;
 - b. чи не завдало це порушення жодної або незначної шкоди приватним чи публічним інтересам (у тому числі довірі громадськості);
 - c. чи було би це порушення сприйняте об’єктивним спостерігачем як вияв неповаги до суспільного порядку, що впливає з нехтування правил і норм.
3. Для застосування терміну “обґрунтовані сумніви” (частина третьої статті 10⁸ Закону), Дорадча група керується термінами “законні підстави для побоювань” або висновком щодо “перевірених фактів, що можуть

викликати сумніви” (Європейський суд з прав людини (далі – “ЄСПЛ”), Велика палата, рішення від 15 грудня 2005 року в справі “Кипріано проти Кіпру”, 73797/01, § 118, у контексті оцінювання незалежності або безсторонності суду). Сумніви не є обґрунтованими, якщо вони не підкріплені фактами, які можна перевірити.

4. Критерій “визнаний рівень компетентності у сфері права”, передбачений статтею 10⁸ Закону, визначається Дорадчою групою при оцінюванні володіння Кандидатом необхідними знаннями для виконання повноважень судді Конституційного Суду в таких сферах:
 - a. Конституційне право: Конституція України, рішення та висновки Конституційного Суду України, основи порівняльного конституційного права та конституційні принципи і цінності;
 - b. Процесуальне право: Закон України “Про Конституційний Суд України”, Регламент Конституційного Суду України, порядок виконання рішень Конституційного Суду України, зокрема, за наслідками розгляду конституційної скарги;
 - c. Міжнародне право прав людини: релевантні міжнародні договори, включаючи, але не обмежуючись, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, практика ЄСПЛ;
 - d. Статус судді Конституційного Суду України:
 - i. Права та обов’язки судді Конституційного Суду України;
 - ii. Добросовісність (невідповідність, етика тощо): загальні принципи суддівської етики, Правила професійної етики судді Конституційного Суду України, Закон України “Про запобігання корупції”;
 - e. Правовий аналіз та прийняття рішень для цілей виконання повноважень судді Конституційного Суду України:
 - i. Кандидат знає як ідентифікувати, розрізняти, порівнювати, узагальнювати та використовувати різноманітні джерела права; розуміти історію справи, аналізувати докази; ефективно збирати, аналізувати та узагальнювати інформацію;
 - ii. Кандидат вміє формулювати обґрунтоване рішення, викладати його зрозумілою та чіткою мовою; iii. Кандидат вміє аналізувати складні юридичні питання;
 - iv. Дорадча група може використовувати під час Оцінювання будьяку інформацію, яка має значення для цього, включаючи,

але не обмежуючись, винесеними судовими рішеннями та іншими юридичними документами, науковими та подібними працями, звітами і подібними роботами, які можуть викликати сумніви щодо того, чи вміє Кандидат аналізувати і розглядати складні юридичні справи та формулювати письмові висновки.

- f. Знання відображаються в продуктивності:
 - i. Кандидат вміє дотримуватися часових рамок;
 - ii. Кандидат знає, як досягти високої якості у своїй правничій діяльності.
- 5. Дорадча група може брати до уваги факт співпраці або відсутності співпраці Кандидата під час процесу оцінювання для встановлення того, чи послабив Кандидат обґрунтовані сумніви щодо його відповідності критерію високих моральних якостей або визнаного рівня компетентності у сфері права.

Стаття 3. Етапи Оцінювання критерію високих моральних якостей

- 1. Для Оцінювання відповідності критерію високих моральних якостей, відповідно до частин першої–четвертої статті 10⁸ Закону, Дорадча група:
 - a. вивчає всю отриману інформацію;
 - b. самостійно збирає додаткові дані з усіх джерел відповідно до статті 6 “Джерела інформації”;
 - c. за потреби, просить Кандидатів надати письмові пояснення;
 - d. проводить співбесіди відповідно до статті 7 “Співбесіди”, зокрема, для роз’яснення будь-яких сумнівів щодо їхніх високих моральних якостей;
 - e. ухвалює та виготовляє вмотивоване рішення щодо оцінки високих моральних якостей Кандидата.
- 2. Дорадча група розпочинає процес Оцінювання за критерієм високих моральних якостей із запиту до Кандидатів про надання такої інформації та документів:
 - a. електронної адреси та номера телефона;
 - b. останньої поданої декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у формі,

визначеній Законом України “Про запобігання корупції”, якщо її ще не було надано;

- c. письмового підтвердження ознайомлення з Положенням і Методологією Дорадчої групи;
 - d. копій усіх нотаріальних довіреностей (або даних з Єдиного реєстру довіреностей про всі нотаріальні довіреності), виданих від імені чи на ім'я Кандидата або від імені чи на ім'я членів його сім'ї, якщо такі довіреності є чинними станом на день отримання такого запиту, або були чинними впродовж останніх десяти років до дня отримання такого запиту.
3. Вмотивоване рішення за результатами оцінки високих моральних якостей Кандидата виготовляється Дорадчою групою упродовж 15 днів з дня його ухвалення.

Стаття 4. Етапи Оцінювання критерію визнаного рівня компетентності у сфері права

1. Для Оцінювання критерію визнаного рівня компетентності у сфері права, відповідно до частин третьої, п'ятої та шостої статті 10⁸ Закону, Дорадча група:
- a. вивчає інформацію про Кандидатів, які отримали оцінку “відповідає”, відповідно до частини четвертої статті 10⁸ Закону;
 - b. самостійно збирає додаткові дані з усіх джерел, відповідно до статті 6 “Джерела інформації”;
 - c. за потреби, просить Кандидатів надати письмові пояснення;
 - d. затверджує умови проведення письмового оцінювання Кандидатів, склад зовнішньої групи міжнародних експертів та керівні рекомендації для підготовки письмових запитань і запитань на додаткові співбесіди на визначення рівня компетентності у сфері права;
 - e. проводить письмове оцінювання Кандидатів;
 - f. приймає рішення про необхідність проведення додаткових співбесід за результатами письмового оцінювання;
 - g. ухвалює та виготовляє вмотивоване рішення щодо оцінки визнаного рівня компетентності у сфері права кожного Кандидата.

2. Для захисту фактичної і можливої конфіденційної інформації щодо предмета письмових запитань, письмове оцінювання, зазначене в пункті е частини першої цієї статті, розробляється й проводиться таким чином:
 - a. Міжнародні та іноземні організації та/або Європейська комісія “За демократію через право”, зазначені в пункті 5 Розділу IV “Перехідні положення” Закону, вносять пропозицію щодо зовнішньої групи міжнародних експертів (далі – “Зовнішня група-1”) за участі щонайменше одного українського правника, а Дорадча група затверджує її склад;
 - b. Зовнішня група-1 розробляє письмові запитання відповідно до умов та керівних рекомендацій, затверджених Дорадчою групою відповідно до пункту d частини першої цієї статті, та передає їх Дорадчій групі в день проведення письмового оцінювання;
 - c. Дорадча група не раніше однієї години до початку письмового Оцінювання обирає випадковим чином одне письмове запитання із розроблених Зовнішньою групою-1 запитань для підготовки відповіді усіма Кандидатами та передає Секретаріату;
 - d. Кандидати особисто беруть участь у письмовому оцінюванні шляхом надання письмової відповіді на письмове запитання, обране випадковим чином відповідно до пункту c частини другої цієї статті, у місці, визначеному Дорадчою групою. Секретаріат здійснює організаційно-технічне забезпечення такого Оцінювання.
3. Для збереження безпосередньої та опосередкованої конфіденційності запитань, які будуть ставитись Кандидатам у разі прийняття рішення про проведення додаткових співбесід відповідно до пункту f частини першої цієї статті, запитання розроблятимуться і надаватимуться таким чином:
 - a. Міжнародні та іноземні організації та/або Європейська комісія “За демократію через право”, зазначені в пункті 5 Розділу IV “Перехідні положення” Закону, вносять пропозицію Кандидатів зовнішньої групи міжнародних експертів (далі – “Зовнішня група-2”) за участі щонайменше одного українського правника, а Дорадча група затверджує її склад. Це може бути та сама Зовнішня група-1, що й у частині другій цієї статті;
 - b. Зовнішня група-2 розробляє набори із двох запитань з розрахунку один набір для кожного Кандидата, охоплюючи повністю всі аспекти частини четвертої статті 2 “Критерії” цієї Методології і з урахуванням усіх умов та керівних рекомендацій, затверджених

Дорадчою групою відповідно до пункту d частини першої цієї статті;

- с. Зовнішня група-2 обирає один набір запитань для кожного Кандидата і подає його до Секретаріату в день проведення відповідної додаткової співбесіди, а Секретаріат передає ці запитання за 30 хвилин до початку додаткової співбесіди кожного Кандидата Дорадчій групі. Члени-доповідачі розподіляють запитання між собою і кожен ставить одне запитання. Члени Дорадчої групи мають право ставити уточнюючі та/чи додаткові запитання.
4. Дорадча група приймає рішення про необхідність проведення додаткових співбесід не пізніше 15 днів після завершення письмового оцінювання усіх Кандидатів. У випадку призначення додаткових співбесід, Дорадча група ухвалює вмотивоване рішення щодо оцінки визнаного рівня компетентності у сфері права упродовж 15 днів з дня проведення додаткових співбесід з усіма Кандидатами. Якщо додаткові співбесіди не призначаються Дорадчою групою, вмотивоване рішення щодо оцінки визнаного рівня компетентності у сфері права повинне бути ухвалене не пізніше 15 днів після прийняття Дорадчою групою рішення про відсутність необхідності проведення додаткових співбесід.
5. Вмотивоване рішення за результатами оцінки визнаного рівня компетентності у сфері права Кандидата виготовляється Дорадчою групою упродовж 15 днів з дня його ухвалення.

Стаття 5. Рейтинговий список оцінених Кандидатів

1. Для формування рейтингового списку Дорадча група складає загальний список Кандидатів, які за результатами оцінки критеріїв високих моральних якостей та визнаного рівня компетентності у сфері права отримали оцінку “відповідає”. Кандидати у цьому списку розміщуються в алфавітному порядку.
2. Після завершення рейтингового голосування щодо всіх Кандидатів, вони розміщуються у списку з урахуванням отриманої кількості голосів Членів Дорадчої групи: від найвищого (6 голосів “за”) до найменшого результату (0 голосів “за”).
3. Дорадча група складає рейтингові списки оцінених Кандидатів окремо для кожної групи Кандидатів для кожного відповідного суб’єкта призначення судді Конституційного Суду України в межах відповідного конкурсу.

Стаття 6. Джерела інформації

1. Для збору та аналізу інформації про Кандидатів Дорадча група та її Члени можуть, зокрема:
 - a. здійснювати пошук інформації з відкритих джерел, у тому числі в Інтернеті;
 - b. отримувати та здійснювати пошук інформації в реєстрах, базах даних, розпорядниками (адміністраторами) яких є органи державної влади;
 - c. використовувати інформацію, отриману Дорадчою групою, її Членами або Секретаріатом у кореспонденції або в іншій формі, у тому числі інформацію, надану Кандидатами за їхньою власною ініціативою, відповіді Кандидатів на запитання Дорадчої групи;
 - d. використовувати інформацію, отриману Дорадчою групою та її Членами від громадських організацій, медіа, органів влади, органів місцевого самоврядування та інших організацій й осіб;
 - e. просити фізичних або юридичних осіб надати роз'яснення, документи або інформацію, необхідну для цілей Оцінювання Кандидатів;
 - f. звертатися за консультаціями до фахівців у різних галузях;
 - g. отримувати усні пояснення від інших осіб.
2. Дорадча група визначає термін подачі Кандидатом інформації та/або оригіналів документів на її запит. Кандидат має підтвердити отримання запиту якомога швидше. Дорадча група може продовжити встановлений нею термін у разі відповідного звернення Кандидата з вагомих підстав.
3. Кандидати мають право подавати запит на доступ до інформації, зібраної щодо них, за винятком інформації з обмеженим доступом, яку не можна розкривати Кандидату відповідно до законодавства. Доступ надається впродовж 3 днів із моменту подання запиту. Кандидат реалізує своє право на доступ до інформації не пізніше 5 днів до та/чи не раніше 5 днів після дня проведення співбесід з усіма Кандидатами. Дорадча група може зробити виняток з цього правила за обґрунтованим запитом Кандидата.
4. У разі, якщо громадяни подають інформацію за власною ініціативою і хочуть анонімності, надана ними інформація не використовуватиметься для Оцінювання Кандидата, а інформація про особу джерела не розкриватиметься Кандидату. Якщо Дорадча група отримає одну і ту саму інформацію з одного або кількох джерел, які не є

конфіденційними, така інформація може бути використана для Оцінювання і до неї може бути надано доступ Кандидату.

Стаття 7. Співбесіди

1. Графік співбесід відповідно до статті 3 “Етапи Оцінювання критерію високих моральних якостей” визначається на розсуд Дорадчої групи.
2. Графік додаткових співбесід відповідно до статті 4 “Етапи Оцінювання критерію визнаного рівня компетентності у сфері права” формується за результатами жеребкування, яке проводиться у порядку, визначеному Дорадчою групою.
3. Кандидат повинен підтвердити свою участь у співбесіді впродовж двох календарних днів.
4. Співбесіду починає Голова, після чого Члени ставлять свої запитання. У кінці співбесіди Кандидат може зробити коротку заключну заяву.
5. Кандидати та інші особи, присутні під час співбесіди, повинні дотримуватися належного порядку. Якщо особа порушує це правило після попередження, Голова може видалити особу зі співбесіди.
6. Присутність Кандидата на співбесіді є обов’язковою. Співбесіду може бути відкладено у зв’язку з неявкою Кандидата з поважних причин. Поважність причини неявки визначає Дорадча група.

Неявка Кандидата на співбесіду, незалежно від причин, не перешкоджає Дорадчій групі провести Оцінювання і встановити його відповідність критерію високих моральних якостей та/або визнаного рівня компетентності у сфері права.

7. Кандидат не може надавати інформацію, документи або інші матеріали під час співбесіди, якщо Дорадча група зробила запит про їх надання раніше, а Кандидат не надав їх упродовж визначеного періоду, або якщо Кандидат міг надати їх за власною ініціативою раніше. Дорадча група може зробити виняток, якщо прийде до висновку про обґрунтованість такого винятку.
8. Якщо Кандидат відмовляється прийти на співбесіду та/або відкликає свою кандидатуру на будь-якому іншому етапі конкурсного відбору, Дорадча група завершує розгляд, перевірку та аналіз документів Кандидата, наявних у неї на цей момент та припиняє участь Кандидата у конкурсному відборі.

Стаття 8. Архівування

Після передачі Дорадчою групою списків усіх оцінених Кандидатів та вмотивованих рішень стосовно кожного Кандидата відповідно до частини сьомої статті 10⁸ Закону, протоколи, копії усіх документів та персональна інформація щодо Кандидата та третіх сторін зберігаються у секретаріаті Конституційного Суду України протягом трьох років, після чого підлягають знищенню.

Стаття 9. Внесення змін

Дорадча група може вносити зміни до цієї Методології в будь-який час на виконання рішення, ухваленого відповідно до статті 10 “Голосування” Положення про Дорадчу групу.

Додаток: Непідтверджені статки

1. Загальна інформація

У своєму рішенні у справі “Джоджай проти Албанії” ЄСПЛ встановив наявність непідтверджених статків за таким алгоритмом:

“Для цілей цього рішення “ліквідні активи” означають (А) баланс заощаджень готівкових коштів станом на кінець даного календарного року, визначених органами перевірки, який має дорівнювати (В) балансу грошових коштів заявника та його партнера, перенесеного з попереднього календарного року, плюс (С) річний дохід заявника та його партнера, одержаний протягом звітного календарного року і підтверджений офіційними документами, мінус (D) будь-які витрати (включно з поточними щоденними витратами, витратами на подорожі, платежами в рахунок погашення іпотечного кредиту, але не обмежуючись лише ними). Будь-які розходження, коли (А) перевищує (В+С–D) дають підстави припускати існування непідтверджених ліквідних активів, які не можуть бути пояснені грошовими потоками, що підтверджені наявними у справі документами”.¹

Після віднесення згаданих фінансових складових до вхідних і вихідних грошових потоків у два стовпчики, ця формула виглядатиме таким чином:

Календарний рік (або будь-який інший період)

¹ Від 9 лютого 2021 р., заява 15227/19, п. 31, примітка 1.

Вхідні потоки грошових коштів	Вихідні потоки грошових коштів
“(В) баланс грошових коштів заявника та його партнера, перенесені з попереднього календарного року”	“(D) будь-які витрати (включно з щоденними поточними витратами, витратами на подорожі, платежами в рахунок погашення іпотечного кредиту, але не обмежуючись лише ними)”
“(С) річний дохід заявника та його партнера, одержаний протягом звітного календарного року і підтверджений офіційними документами”	“(А) баланс грошових коштів станом на кінець даного календарного року”

Отже, непідтверджені статки наявні, якщо: $A > B + C - D$. Якщо додати до обох частин рівності D: $A + D > B + C$ (або: $B + C < A + D$). Якщо пояснити коротко словами: за допомогою цієї формули можна обчислити, чи вихідні потоки грошових коштів (“стиль життя”, $(A+D)$) більші, ніж законний дохід $(B+C)$.

2. Визначення термінів

2.1. “Вхідні потоки грошових коштів” – це дохід плюс інші грошові потоки (одержані кредити/позики, залишок готівки з попередніх періодів тощо), що збільшує фінансові кошти (ліквідність), якими суб’єкт декларування може розпоряджатися під час поточного періоду.

2.2. “Вихідні потоки грошових коштів” – це витрати плюс інші способи витрачання/інвестування фінансових коштів (ліквідності) суб’єкта декларування, такі як позики іншим особам, заощадження на кінець поточного періоду тощо.

3. Застосування

Ця формула застосовується відповідно до таких правил:

3.1. Спочатку, перш ніж приступити до обчислення, визначається **період**. Усталеним періодом є фінансовий рік. Утім, період можна скоротити в разі можливих відхилень упродовж календарного року.

3.2. Лише **фактичні грошові потоки** мають відношення до цієї формули (наприклад, у той час, як фактично сплачена ціна придбання є грошовим потоком, записи в трансакційних документах чи негрошові подарунки – ні).

3.3. Враховуються лише ті грошові потоки, що виникають **під час** відповідного **періоду** декларування.

3.4. Як зазначає ЄСПЛ, **заощадження** (включаючи готівкові) мають подвійний характер: на початку періоду вони вважаються вхідним грошовим потоком (“входить у період”); у кінці періоду вони вважаються вихідним грошовим потоком. Вихідний грошовий потік заощаджень в кінці періоду дорівнює вхідному грошовому потоку заощаджень на початку наступного періоду.

3.5. Відповідно до принципів, затверджених ЄСПЛ у своєму рішенні у справі “Танза проти Албанії”,² Державний комітет статистики України щорічно визначає та публікує **споживчі грошові витрати (СГВ)**. У структурі цих витрат виділяють такі категорії: продукти харчування (у тому числі замовлення послуг харчування, алкогольні напої та тютюн), промислові товари та послуги. Точна сума на кожного Кандидата обчислюється Секретаріатом Дорадчої групи на основі даних Державного комітету статистики України, з урахуванням кількості членів сім’ї, місця проживання (село чи місто). СГВ є частиною **“витрат”** (або **вихідних грошових потоків**).

Практичне зауваження: СГВ стосується того факту, що декларант має витратити певну суму на необхідні (незадекларовані) витрати, такі як орендна плата/плата за комунальні послуги, одяг, транспортні витрати, їжа, медичні препарати, побутові прилади, гаджети тощо.

3.6. Якщо підсумок вихідних грошових потоків більший за підсумок вхідних грошових потоків, існує **фінансовий дисбаланс** стосовно суб’єкта декларування.

3.7. Формула застосовується для всього домогосподарства загалом, але, якщо доцільно, може застосовуватися окремо для суб’єкта декларування та кожного члена його сім’ї.

3.8. Таким чином, за більш детального підходу формула має такий вигляд:

Грошові потоки в період [визначений]	
Вхідні потоки грошових коштів	Вихідні потоки грошових коштів
Банківські та готівкові заощадження станом на початок періоду	
Дохід, такий як заробітна плата, платежі, надходження, одержані грошові подарунки, неочікувані надходження, грошовий спадок тощо	Витрати на активи, такі як нерухомість, транспортні засоби, цінні рухоме майно, акції тощо або не пов’язані з майном витрати, такі як

² Від 4 липня 2023 р., заява 41047/19, п. 102.

	подорожі, весілля, оплата за навчання тощо
Усі інші вхідні потоки грошових коштів, такі як одержані позики від кредиторів або повернені борги	Інші вихідні потоки грошових коштів, такі як надані/погашені позики
	Споживчі грошові витрати (визначені)
	Банківські та готівкові заощадження станом на кінець періоду
= Підсумок вхідного потоку	= Підсумок вихідного потоку
Якщо підсумок вихідного потоку > підсумку вхідного потоку, то наявні непідтверджені статки	
